

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 6 kwietnia 2012 r.

Poz. 382

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 19 marca 2012 r.

w sprawie wprowadzenia na 2012 r. programu zwalczania wścieklizny oraz programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby

Na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342 oraz z 2010 r. Nr 47, poz. 278, Nr 60, poz. 372 i Nr 78, poz. 513) zarządza się, co następuje:

§ 1. Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wprowadza się programy:

- 1) zwalczania wścieklizny (*Rabies*), który jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia;
- 2) mający na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków (*Avian influenza*) oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby, który jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *D. Tusk*

PROGRAM ZWALCZANIA WŚCIEKLIZNY (*RABIES*)**1. Identyfikacja programu zwalczania wścieklizny (*Rabies*)**

Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: Wścieklizna (*Rabies*)

Okres realizacji programu: 2012 r.

2. Dane historyczne dotyczące sytuacji epizootycznej w zakresie wścieklizny

W okresie międzywojennym oraz w pierwszych latach po II wojnie światowej głównym nosicielem wścieklizny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej były psy. Wprowadzenie w 1949 r. obowiązkowego szczepienia psów przeciwko wściekliźnie pozwoliło na znaczne ograniczenie występowania tej choroby. Liczba zachorowań na wściekliznę wśród zwierząt obniżyła się z ponad 3600 w 1946 r. do 73 w 1956 r. Problem wścieklizny pojawił się ponownie, kiedy zaczęto rejestrować coraz więcej przypadków tej choroby w środowisku zwierząt wolno żyjących. W latach 1946 – 1956 wśród zwierząt dzikich zgłaszano rocznie od 1 do 6 przypadków wścieklizny. W 1957 r. nie zanotowano żadnego takiego przypadku, natomiast w latach następnych zauważalny był wzrost zachorowań wśród zwierząt dzikich – w szczególności u lisów. Pod koniec lat siedemdziesiątych liczba zachorowań u zwierząt dzikich przekraczała liczbę zachorowań u zwierząt domowych.

W 1990 r. w Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono 2045 przypadków wścieklizny, w tym 1668 przypadków wśród zwierząt dzikich (1374 przypadki u lisów). Najwięcej przypadków tej choroby zanotowano w ówczesnych województwach: poznańskim (157), opolskim (139), koszalińskim (133), szczecińskim (130), bydgoskim (123) oraz słupskim (103). Pojedyncze przypadki odnotowano w lubelskim, łomżyńskim, łódzkim oraz przemyskim, natomiast nie odnotowano ich w białsko-podlaskim.

W 1991 r. stwierdzono 2287 przypadków wścieklizny, w tym 1864 u zwierząt dzikich, z czego 1513 przypadków u lisów. Wścieklizny nie odnotowano w ówczesnym województwie lubelskim, a pojedyncze przypadki wystąpiły w przemyskim, łódzkim, łomżyńskim oraz krośnieńskim.

W 1992 r. stwierdzono 3084 przypadki wścieklizny, w tym u zwierząt dzikich 2549, z czego 2079 u lisów.

Z uwagi na rozprzestrzenianie się wścieklizny w 1993 r. rozpoczęto akcję doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie.

W 1993 r. stwierdzono 2648 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 2166 u zwierząt dzikich, z czego 1803 u lisów.

W 1994 r. stwierdzono 2238 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym u zwierząt dzikich 1788, z czego 1506 u lisów.

W 1995 r. stwierdzono 1973 przypadki wścieklizny u zwierząt, w tym 1528 u zwierząt dzikich, z czego 1280 u lisów.

W 1996 r. stwierdzono 2527 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 2064 u zwierząt dzikich, z czego 1779 u lisów.

W 1997 r. stwierdzono 1494 przypadki wścieklizny u zwierząt, w tym 1239 u zwierząt dzikich, z czego 1091 u lisów.

Efektom nieustającego przeprowadzania szczepień w zachodniej części terytorium Rzeczypospolitej Polskiej był spadek liczby przypadków wścieklizny, a także brak jej występowania od dłuższego czasu na obszarach województw: zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego.

W 1998 r. stwierdzono 1329 przypadków wścieklizny zwierząt, w tym 1120 u zwierząt dzikich, z czego 927 u lisów.

W 1999 r. stwierdzono 1148 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 721 u lisów.

W 2000 r. stwierdzono 2224 przypadki wścieklizny u zwierząt, w tym 1583 u lisów, a w 2001 r. stwierdzono 2964 przypadki wścieklizny u zwierząt, w tym 2224 u lisów.

W trakcie przeprowadzanych akcji szczepień zaobserwowano „przemieszczanie się” wścieklizny do wschodniej części terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czyli na obszary nieobjęte do tej pory szczepieniami, oraz występowanie pojedynczych przypadków wścieklizny na terenach przygranicznych z Republiką Czeską.

W 2002 r. liczba przypadków wścieklizny u zwierząt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyniosła 1119, z czego 1038 przypadków zanotowano u zwierząt dzikich, w tym 884 u lisów. W 2002 r. największą liczbę przypadków wścieklizny zanotowano w województwie wielkopolskim – 339.

W 2003 r. stwierdzono 388 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 314 u zwierząt dzikich, z czego 233 u lisów.

W 2004 r. stwierdzono 136 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 114 u zwierząt dzikich, z czego 86 u lisów.

Jak wykazują dane za lata 2005 – 2009, stanowiące załączniki nr 1 – 5 do programu zwalczania wścieklizny (*Rabies*), zwanego dalej „programem”, liczba przypadków wścieklizny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uległa dalszemu znacznemu zmniejszeniu.

W 2010 r. liczba przypadków wścieklizny ponownie wzrosła. W roku tym odnotowano 151 przypadków, z czego 129 przypadków stwierdzono u zwierząt dzikich, w tym 117 u lisów (załącznik nr 6 do programu). W 2010 r. najwięcej przypadków wścieklizny zanotowano w województwie małopolskim.

Dodatkowo przypadki wścieklizny u zwierząt występują na terenach położonych wzdłuż północno-wschodniej i wschodniej granicy Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie zauważono przechodzenie zwierząt zakażonych wścieklizną z terenów Ukrainy, Białorusi oraz z Federacji Rosyjskiej (Obwód Kaliningradzki).

Na przełomie 1991 r. i 1992 r. opracowano założenia do programu zwalczania wścieklizny w Rzeczypospolitej Polskiej.

W pierwszym etapie realizacji programu zwalczania wścieklizny wykładanie szczepionki przeciwko wściekliznie miało objąć teren położony w pasie przygranicznym z Republiką Federalną Niemiec (Szczecin, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra, Jelenia Góra, Wałbrzych, Legnica, Opole, Wrocław, Poznań, Piła, Leszno i Koszalin), gdzie wścieklizna u lisów wystąpiła endemicznie i przypadki tej

choroby stwierdzano najczęściej. Zaproponowano wykładanie szczepionki dwa razy w roku – wiosną i jesienią – po 16 dawek (przynęt) na 1 km². Wykładanie szczepionki miało być przeprowadzane ręcznie. Stopniowo akcja miała być rozszerzana o kolejne województwa w kierunku wschodnim. Wraz z wykładaniem szczepionki miała być prowadzona kontrola szczepień określająca wskaźnik przyjęcia szczepionki przez lisy oraz wskaźnik nabytej odporności.

Jednak w 1992 r. zmieniono sposób podawania szczepionki: rozrzucano ją z samolotów, a liczbę województw objętych szczepieniem zmniejszono z 12 do 6. Odstąpiono od rozrzucania szczepionki w ówczesnych województwach: opolskim, wrocławskim, leszczyńskim, pilskim, poznańskim oraz koszalińskim. Ostatecznie w Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęto program szczepień lisów przeciwko wścieklicznie w 1993 r.

W 1994 r. obszar szczepień został powiększony o 6 ówczesnych województw: koszalińskie, słupskie, pilskie, katowickie, bielsko-bialskie i skierniewickie.

W 1995 r. obszar szczepień został powiększony o kolejne 10 ówczesnych województw: gdańskie, bydgoskie, konińskie, leszczyńskie, poznańskie, kaliskie, wrocławskie, opolskie, częstochowskie oraz warszawskie.

W 1996 r. obszar szczepień został powiększony o dalsze 4 ówczesne województwa: krośnieńskie, nowosądeckie, elbląskie i piotrkowskie.

W 1997 r. obszar szczepień został powiększony o województwo krakowskie.

W 1998 r. obszar szczepień został powiększony o kolejnych 5 województw: tarnowskie, sieradzkie, radomskie, łódzkie oraz lubelskie – 1 gmina.

W 1999 r. zmieniony został podział administracyjny państwa z 49 województw na 16 i wówczas szczepieniami objęto w całości województwa: dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie, wielkopolskie, śląskie, pomorskie, opolskie i małopolskie, natomiast częściowo województwa: kujawsko-pomorskie, lubelskie, łódzkie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie i podkarpackie. W województwach podlaskim i świętokrzyskim nie prowadzono szczepień.

W 2000 r. obszar szczepień nie uległ zmianie. W wyniku gwałtownego wzrostu zachorowań zwierząt na wścieklicznie na obszarach, gdzie nie prowadzono szczepień lisów przeciwko wścieklicznie oraz na granicy „obszaru szczepionego” z „obszarem

nieszczepionym”, w 2001 r. wprowadzono zmodernizowany program szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wścieklicznie, w którym to w akcji wiosennej zrezygnowano ze szczepień w zachodniej części terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie od dłuższego czasu nie odnotowywano przypadków wścieklizny u zwierząt. Obszar objęty szczepieniami to:

- 1) w województwie zachodniopomorskim powiat wałecki;
- 2) w województwie dolnośląskim powiaty: dzierzoniowski, ząbkowicki i kłodzki;
- 3) w województwie mazowieckim powiaty: warszawski zachodni, gostyniński, sochaczewski, żyrardowski, grodziski, pruszkowski, piaseczyński, grójecki, białobrzegi, przysuski, radomski, szydłowiecki, zwoleński, lipski, kozienicki, sierpecki, płoński, nowodworski, ciechanowski, mławski, żuromiński, przasnyski, ostrołęcki, makowski, legionowski i pułtuski;
- 4) w województwie lubelskim gmina Janowiec i część gminy Puławy;
- 5) w województwie podkarpackim powiaty: bieszczadzki, brzozowski, dębicki, jasielski, kolbuszowski, krośnieński, łańcucki, mielecki, ropczycki, rzeszowski, sanocki, strzyżowski i tarnobrzegi w całości oraz powiat jarosławski, leżajski, nizański, przemyski, przeworski i stalowowolski w części na południe od linii rzeki San;
- 6) województwo warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, małopolskie, opolskie, śląskie, łódzkie i świętokrzyskie;
- 7) województwo pomorskie, z wyjątkiem powiatów: słupskiego, lęborskiego i bytowskiego.

Natomiast w akcji jesiennej 2001 r. szczepieniami objęto większość terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem województwa podlaskiego, części województwa lubelskiego i podkarpackiego.

Od 2002 r. akcja szczepień objęła całe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym w 2010 r. wiosennej akcji szczepień nie przeprowadzono w województwie dolnośląskim.

Tabela 1

Wyniki badań monitoringowych akcji szczepień

Akcje szczepień	Obecność TC (%)	RFFIT (%)	Różnicowanie szczepów wirusa
jesień 1998 r.	67,7	68,0	0
wiosna 1999 r.	64,3	66,7	0
jesień 1999 r.	64,4	82,9	0
wiosna 2000 r.	55,3	75,3	0
jesień 2000 r.	64,4	81,7	0
wiosna i jesień 2001 r.	52,4	62,1	0
wiosna i jesień 2002 r.	66,7	72,9	0
wiosna i jesień 2003 r.	78,4	92,6	0
wiosna i jesień 2004 r.	82,5	94,0	0
wiosna i jesień 2005 r.	85,56	83,60	0
wiosna i jesień 2006 r.	87,17	82,12	43
wiosna i jesień 2007 r.	83,17	80,21	42
wiosna i jesień 2008 r.	86,87	79,66	19
wiosna i jesień 2009 r.	89,12	81,72	6
wiosna i jesień 2010 r. ^{a)}	88,62	84,78	117

^{a)} Na podstawie wstępnych wyników badań.

3. Opis programu

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.), wścieklizna należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik nr 2 do ustawy).

Lisy wolno żyjące na obszarach określonych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, zgodnie z art. 56 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, podlegają obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu przeciwko wściekliźnie.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie (Dz. U. Nr 142, poz. 1509) szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadza wojewódzki

lekarz weterynarii. Zgodnie z tym rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucana z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w ciągu roku kalendarzowego na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na obszarze województwa i na obszarze województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat. Natomiast szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na obszarze województwa i na obszarze województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km².

Badania monitoringowe wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie przeprowadza się na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.). Zgodnie z tym rozporządzeniem, w celu kontroli wścieklizny pobiera się do badań tkankę mózgową, surowicę i zuchwę od 8 lisów odstrzelonych na każdym 100 km² obszaru, na którym lisy wolno żyjące zostały objęte szczepieniem ochronnym przeciwko wściekliznie. Natomiast w celu izolacji i określenia szczepu wirusa wścieklizny do badań przesyła się tkankę mózgową lisów wolno żyjących, u których w badaniu laboratoryjnym potwierdzono wściekliznę.

4. Środki przewidziane w programie

4.1. Skrócony opis środków przewidzianych w programie

Rok: 2012

kontrola

zwalczanie

badania

badania

szczepienia

monitorowanie

4.2. Organizacja programu i nadzór nad jego realizacją

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków pochodzących z Unii Europejskiej informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z obowiązującymi przepisami Unii Europejskiej.

Organem odpowiedzialnym za nadzór i koordynację działań zapewniających realizację programu jest na poziomie krajowym Główny Lekarz Weterynarii.

Odpowiedzialność terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej za realizację programu została określona w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38) wyznaczono jako krajowe laboratorium referencyjne dla wścieklizny Laboratorium Zakładu Wirusologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie, szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadzają wojewódzcy lekarze weterynarii.

Diagnostyka wścieklizny przy wystąpieniu podejrzenia tej jednostki chorobowej jest przeprowadzana przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z wykorzystaniem następujących badań:

- 1) immunofluorescencji odcisków mózgowych z monowalentnym koniugatem antynukleokapsydowym;
- 2) izolacji wirusa wścieklizny na myszach;
- 3) izolacji wirusa wścieklizny na kulturach komórkowych neuroblastomy;

4) genotypizacji izolatów wirusa wścieklizny.

Badania monitoringowe w celu sprawdzenia skuteczności szczepienia lisów wolno żyjących są przeprowadzane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej. Badania monitoringowe wykonuje się przy zastosowaniu:

- 1) immunofluorescencji odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny;
- 2) szlifów kostnych żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracyklin);
- 3) testu seroneutralizacji (RFFIT – rapid fluorescent focus inhibition test) – określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep z serca lub płyn z klatki piersiowej);
- 4) zbierania i analizowania danych epidemiologicznych na temat zdiagnozowanych przypadków wścieklizny na obszarze objętym szczepieniem.

4.3. Opis regionów administracyjnych Rzeczypospolitej Polskiej, na których program ma być wdrożony

Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Województwo	Całkowita powierzchnia województwa – km ²	Powierzchnia objęta doustnym szczepieniem lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie – km ²
dolnośląskie	19 947,00	15 958,00
kujawsko-pomorskie	17 972,00	16 533,40
lubelskie	25 122,00	22 441,00
lubuskie	13 988,00	13 054,00
łódzkie	18 219,00	16 970,00
małopolskie	15 183,00	15 183,00
mazowieckie	35 558,00	32 069,00
opolskie	9 412,00	8 000,00
podkarpackie	17 845,00	16 133,00
podlaskie	20 187,00	18 162,00
pomorskie	18 310,00	16 559,00
śląskie	12 334,00	10 130,50
świętokrzyskie	11 710,00	10 500,00
warmińsko-mazurskie	24 173,00	21 483,00
wielkopolskie	29 827,00	27 637,66
zachodniopomorskie	22 892,00	20 000,00
RAZEM:	312 679,00	280 813,56

4.4. Opis środków przewidzianych w programie

4.4.1. Powiadomienie o chorobie

Zgodnie z załącznikiem nr 2 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, wścieklizna należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 42 tej ustawy w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby obowiązek niezwłocznego zawiadomienia organu Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta) dotyczy wszystkich osób mających kontakt ze zwierzętami, w szczególności przy wykonywaniu obowiązków służbowych lub zawodowych. Wójt (burmistrz lub prezydent miasta) niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej o otrzymaniu zawiadomienia. Podmiot świadczący usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej o otrzymaniu zawiadomienia, jeżeli na jego podstawie podejrzewa wystąpienie choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania.

4.4.2. Zwierzęta i populacja zwierząt objęte programem

Programem jest objęta populacja lisów wolno żyjących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Metoda obliczania populacji: statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia i liczenie lisich jam.

Region	Szacunki liczebności populacji lisów wolno żyjących		
	2007 r.	2008 r.	2009 r.
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	202 740	209 500	203 300
			2010 r.
			198 300

4.4.3. Zastosowane badania i plany pobierania próbek

Do diagnostyki wścieklizny i nadzoru nad programem szczepień są wykorzystywane następujące badania i analizy:

- 1) badania serologiczne: test seroneutralizacji (RFFIT) zgodnie z podręcznikiem OIE (rozdział 2.1.13, B.2.b);
- 2) badania wirusologiczne i immunochemiczne:
 - a) immunofluorescencja odcisków mózgowych z monowalentnym koniugatem antynukleokapsydowym (FAT - fluorescent antibody test) zgodnie z podręcznikiem OIE (rozdział 2.1.13, B.1.c.i) – test w kierunku wścieklizny,
 - b) różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny,
 - c) izolacja wirusa wścieklizny:
 - na myszach, zgodnie z podręcznikiem OIE (rozdział 2.1.13, B.1.c.ii),
 - w hodowli komórek mysiej neuroblastomy, zgodnie z podręcznikiem OIE (rozdział 2.1.13, B.1.c.ii);
- 3) inne badania – badanie na obecność markera (TC).
Monitoring szczepień w Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje przeprowadzenie następujących badań:
 - 1) test seroneutralizacji (RFFIT) w celu określenia poziomu uodpornienia lisów wolno żyjących, a tym samym efektywności szczepień doustnych;
 - 2) badanie na obecność markera (TC) w celu określenia poziomu podjęcia szczepionki przez lisy wolno żyjące;
 - 3) różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny w celu rozróżnienia terenowych szczepów wirusa od szczepów szczepionkowych.

Powyższe badania i analizy są wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Badania monitoringowe (RFFIT i TC) wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie przeprowadza się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt. Zgodnie z tym rozporządzeniem w celu kontroli wścieklizny pobiera się do badań tkankę mózgową, surowicę i żuchwę od 8 lisów odstrzelonych na każdym 100 km² obszaru, na którym lisy zostały objęte szczepieniem ochronnym przeciwko wściekliźnie. Natomiast w celu izolacji i określenia szczepu wirusa wścieklizny do badań przesyła się tkankę mózgową lisów wolno żyjących, u których badaniem laboratoryjnym potwierdzono wściekliznę.

Badania monitoringowe (RFFIT, TC) wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie

Województwo	Całkowita powierzchnia województwa – km ²	Powierzchnia objęta programem szczepień – km ²	Całkowita powierzchnia bytowania lisów wolno żyjących na obszarze województwa, z którego lisy powinny zostać odstrzelone i dostarczone do badań monitoringowych – km ²	Liczba lisów, które powinny zostać odstrzelone w ramach programu monitoringu, w ciągu roku – 8 lisów/100km ²
1	2	3	4	5 = (4 x 8/100)
dolnośląskie	19 947,00	15 958,00	15 410,35	1233
kujawsko-pomorskie	17 972,00	16 533,40	16 132,28	1291
lubelskie	25 122,00	22 441,00	22 441,00	1795
lubuskie	13 988,00	13 054,00	12 108,00	969
łódzkie	18 219,00	16 970,00	16 970,00	1358
małopolskie	15 183,00	15 183,00	15 183,00	1215

mazowieckie	35 558,00	32 069,00	32 069,00	2566
opolskie	9 412,00	8 000,00	8 000,00	640
podkarpackie	17 845,00	16 133,00	16 133,00	1291
podlaskie	20 187,00	18 162,00	14 687,00	1175
pomorskie	18 310,00	16 559,00	15 424,00	1234
śląskie	12 334,00	10 130,50	10 042,00	803
świętokrzyskie	11 710,00	10 500,00	10 500,00	840
warmińsko-mazurskie	24 173,00	21 483,00	21 483,00	1719
wielkopolskie	29 827,00	27 637,66	27 637,66	2211
zachodniopomorskie	22 892,00	20 000,00	16 018,26	1281
RAZEM	312 679,00	280 813,56	270 238,55	21 621

Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Rodzaj badania	Populacja docelowa	Rodzaj próbki	Cel	Liczba planowanych badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	test seroneutralizacji (RFFIT)	lisy wolno żyjące	surowica	kontrola szczepień, monitoring akcji	21 621
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	test na obecność markera (TC)	lisy wolno żyjące	żuchwa	kontrola szczepień, monitoring akcji	21 621
RAZEM					43 242

W przypadku wystąpienia sytuacji epizootycznej uregulowanej w § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wścieklźnie, liczba województw objętych szczepieniem może ulec zmniejszeniu, a w związku z tym zmniejszeniu może ulec liczba lisów, które powinny zostać odstrzelone w ramach monitoringu, oraz liczba badań.

4.4.4. Zastosowane szczepionki i programy szczepień

Stosowane szczepionki zgodne z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE), Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz standardami Unii Europejskiej (Raport Komitetu Naukowego ds. Zdrowia Zwierząt i Ochrony Zwierząt przyjęty w dniu 23 października 2002 r.) dopuszczone zostały do stosowania w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z odrębnymi przepisami krajowymi. Szczepionkami obecnie zarejestrowanymi w Rzeczypospolitej Polskiej są Fuchsoral (SAD B19) i Lysvulpen (SAD Bern). Jest dostępna także szczepionka Rabigen SAG2 (SAG2) zarejestrowana w Europejskiej Agencji Leków (EMA). Szczepionki używane w akcji szczepień są wybierane co roku w trybie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.). Oferty na zakup szczepionki do wyłożenia są składane na początku roku w każdym województwie. W celu kontroli jakości szczepionka jest poddawana badaniu w kierunku określenia miana wirusa wścieklizny w Krajowym Laboratorium Referencyjnym.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania szczepień ochronnych lisów wolno żyjących przeciwko wścieklźnie szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadza wojewódzki lekarz weterynarii. Zgodnie z tym rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucona z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w ciągu roku kalendarzowego na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych

lat. Natomiast szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km².

4.4.5. Informacje i ocena dotyczące środków bezpieczeństwa biologicznego (zarządzanie i infrastruktura) obowiązujących w zaangażowanych gospodarstwach

Nie dotyczy.

4.4.6. Rodzaje środków podejmowanych w przypadku stwierdzenia dodatniego wyniku

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny (Dz. U. Nr 13, poz. 103) w przypadku stwierdzenia choroby powiatowy lekarz weterynarii wyznacza ognisko choroby oraz obejmuje je nadzorem, niezwłocznie powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o wyznaczeniu ogniska choroby oraz wyznacza obszar zagrożony wokół ogniska choroby.

Powiatowy lekarz weterynarii podejmuje również pozostałe czynności, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny.

4.4.7. Kontrola wdrażania programu i sprawozdawczość

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku

programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej - informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami Unii Europejskiej.

5. Korzyści programu

Celem programu jest spadek liczby przypadków wścieklizny u zwierząt dzikich.

6. Dane epidemiologiczne dotyczące rozwoju choroby w ciągu ostatnich pięciu lat

6.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2006 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek ^{a)}	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	14 155	82,12 %	23 257	43	20 572	87,17 %

^{a)} W tym 198 próbek przebadano również testem izolacji wirusa wścieklizny na myszach.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test seroneutralizacji – RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny (badanie w ramach monitoringu oraz badanie przy wystąpieniu podejrzenia tej jednostki chorobowej).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2007 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek ^{a)}	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 592	80,21 %	22 055	42	19 217	83,17 %

^{a)} W tym 182 próbki przebadano również testem izolacji wirusa wścieklizny na myszach oraz 5 próbek przebadano testem izolacji wirusa wścieklizny na kulturach komórkowych neuroblastomy.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test seroneutralizacji – RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny (badanie w ramach monitoringu oraz przy wystąpieniu podejrzenia tej jednostki chorobowej).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2008 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek ^{a)}	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	14 744	79,66 %	21 293	19	19 788	86,87 %

^{a)} W tym 117 próbek przebadano również testem izolacji wirusa wścieklizny na myszach oraz 10 próbek przebadano testem izolacji wirusa wścieklizny na kulturach komórkowych neuroblastomy.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test seroneutralizacji – RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny (badanie w ramach monitoringu oraz badanie przy wystąpieniu podejrzenia tej jednostki chorobowej).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2009 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek ^{a)}	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	16 805	81,72 %	23 153	6	22 096	89,12 %

^{a)} W tym 107 próbek przebadano również testem izolacji wirusa wścieklizny na myszach oraz 7 próbek przebadano testem izolacji wirusa wścieklizny na kulturach komórkowych neuroblastomy.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test seroneutralizacji – RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny (badanie w ramach monitoringu oraz przy wystąpieniu podejrzenia tej jednostki chorobowej).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2010**Choroba: wścieklizna****Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem ^{a)}	liczba przebadanych próbek ^{b)}	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem ^{a)}
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	15 338	84,78 %	24 158	117	22 141	88,62 %

^{a)} Na podstawie wstępnych wyników badań.^{b)} W tym 98 próbek przebadano również testem izolacji wirusa wścieklizny na myszach oraz 112 próbek przebadano testem izolacji wirusa wścieklizny na kulturach komórkowych neuroblastomy.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test seroneutralizacji – RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny (badanie w ramach monitoringu oraz przy wystąpieniu podejrzenia tej jednostki chorobowej).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości zuchwy – badanie na obecność markera (tetracyklin).

6.2. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2006**Choroba: wścieklizna****Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	43

Rok: 2006 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	39

Rok: 2007 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	42

Rok: 2007 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	28

Rok: 2008 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	19

Rok: 2008 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: inne gatunki wrażliwe**

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	10

Rok: 2009 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	6

Rok: 2009 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: inne gatunki wrażliwe**

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	2

Rok: 2010 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	117 ^{a)}

^{a)} W tym 94 przypadki wścieklizny stwierdzono w województwie małopolskim.

Rok: 2010 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	34 ^{a)}

^{a)} W tym 24 przypadki stwierdzono w województwie małopolskim.

6.3. Dane dotyczące statusu stad pod koniec każdego roku

Nie dotyczy.

6.4. Dane dotyczące programów szczepień lub leczenia

Rok: 2006 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek leku	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	12 906 008	-	-

Rok: 2007 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					liczba młodych zwierząt zaszczepionych
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek leku	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 735 940	-	-

Rok: 2008 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					liczba młodych zwierząt zaszczepionych
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek leku	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 713 553	-	-

Rok: 2009 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek leku	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 681 566	-	-

Rok: 2010 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek leku ^{a)}	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 335 116	-	-

^{a)}W tym 119 520 dawek szczepionki wyłożonych w ramach dodatkowego zrzutu w województwie małopolskim w dniach 21-24 listopada 2010 r. podczas akcji jesiennej.

Rok: 2011 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba wyłożonych dawek szczepionki lub zastosowanych dawek leku	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 232 542	-	-

Rok: 2012 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Całkowita liczba stad	Całkowita liczba zwierząt	Informacja o programach szczepień lub leczenia					
			liczba stad objętych programem szczepień lub leczenia	liczba stad zaszczepionych lub poddanych leczeniu	liczba zwierząt zaszczepionych lub poddanych leczeniu	planowana do wyłożenia liczba dawek szczepionki lub zastosowanych dawek leku	liczba dorosłych zwierząt zaszczepionych	liczba młodych zwierząt zaszczepionych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	-	-	-	-	-	11 232 542	-	-

Opis stosowanych szczepień, działań terapeutycznych lub innych: wiosenna i jesienna akcja szczepień w 2012 r. obejmie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze 280 813,56 km². Akcje będą prowadzone na tych samych zasadach, co w latach poprzednich. Planuje się wyłożenie co najmniej 20 dawek szczepionki na 1 km². W sumie zostaną rozdysponowane 11 232 542 dawki szczepionki. W przypadku wystąpienia sytuacji epizootycznej, o której mowa w § 2 ust. 3 lub § 3 ust. 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie, liczba akcji szczepień w poszczególnych województwach oraz liczba województw objętych szczepieniem może ulec zmniejszeniu.

6.5. Dane dotyczące dzikiej zwierzyny

6.5.1. Oszacowanie liczebności populacji dzikiej zwierzyny

Rok: 2006

Metody szacowania: statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia i liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących		
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jeleni gatunek: dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	204 064	635 215	115 748 156 043

Rok: 2007**Metody szacowania:** statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia i liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących		
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jeleń
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	202 740	646 006	123 038
			gatunek: dzik
			159 268

Rok: 2008**Metody szacowania:** statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia i liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących		
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jeleń
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	209 500	760 200	163 700
			gatunek: dzik
			211 800

Rok: 2009**Metody szacowania:** statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia i liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących		
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jeleń
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	203 300	827 500	176 100
			gatunek: dzik
			251 000

Rok: 2010**Metody szacowania:** statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia i liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących			
	gatunek: lis wolno żyjący	gatunek: sarna	gatunek: jeleni	gatunek: dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	198 300	822 000	180 200	249 900

6.5.2. Monitorowanie dzikiej zwierzyny**Rok: 2006****Choroba: wścieklizna****Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Badania serologiczne – RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem badania
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	14 155	82,12 %	21 418	0	20 572	87,17 %

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny w ramach monitoringu (lisy odstrzelone przez myśliwych).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracykliny).

Rok: 2007 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne – RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem badania
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 592	80,21 %	20 296	8	19 217	83,17 %

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny w ramach monitoringu (lisy odstrzelone przez myśliwych).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracykliny).

Rok: 2008 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Region	Badania serologiczne – RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem badania	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem badania
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	14 744	79,66 %	20 166	0	19 788	86,87 %

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny w ramach monitoringu (lisy odstrzelone przez myśliwych).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracykliny).

Rok: 2009 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Badania serologiczne – RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	16 805	81,72 %	22 678	2	22 096	89,12 %

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny w ramach monitoringu (lisy odstrzelone przez myśliwych).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracykliny).

Rok: 2010 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Badania serologiczne – RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem ^{a)}	liczba przebadanych próbek	liczba próbek z dodatnim wynikiem	liczba przebadanych próbek	odsetek próbek z dodatnim wynikiem ^{a)}
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	15 338	84,78 %	22 971	15	22 141	88,62 %

^{a)} Na podstawie wstępnych wyników badań.

Opis zastosowanych badań serologicznych: badanie serologiczne – test RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej)).

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych lub wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny w ramach monitoringu (lisy odstrzelone przez myśliwych).

Opis innych zastosowanych badań: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracykliny).

6.5.3. Dane dotyczące szczepień lub leczenia dzikiej zwierzyny

Rok: 2012 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące

Województwo	Powierzchnia (km ²)	Program szczepienia lub leczenia		
		liczba dawek szczepionki lub produktu leczniczego, która zostanie wyłożona lub podana	liczba akcji	całkowita liczba dawek szczepionki lub produktu leczniczego, która zostanie wyłożona lub podana
dolnośląskie	19 947,00 ¹⁾	638 320	2 (wiosenna i jesienna)	638 320
	15 958,00 ²⁾			
kujawsko-pomorskie	17 972,00 ¹⁾	661 336	2 (wiosenna i jesienna)	661 336
	16 533,40 ²⁾			
lubelskie	25 122,00 ¹⁾	897 640	2 (wiosenna i jesienna)	897 640
	22 441,00 ²⁾			
lubuskie	13 988,00 ¹⁾	522 160	2 (wiosenna i jesienna)	522 160
	13 054,00 ²⁾			
łódzkie	18 219,00 ¹⁾	678 800	2 (wiosenna i jesienna)	678 800
	16 970,00 ²⁾			
małopolskie	15 183,00 ¹⁾	607 320	2 (wiosenna i jesienna)	607 320
	15 183,00 ²⁾			
mazowieckie	35 558,00 ¹⁾	1 282 760	2 (wiosenna i jesienna)	1 282 760
	32 069,00 ²⁾			
opolskie	9 412,00 ¹⁾	320 000	2 (wiosenna i jesienna)	320 000
	8 000,00 ²⁾			
podkarpackie	17 845,00 ¹⁾	645 320	2 (wiosenna i jesienna)	645 320
	16 133,00 ²⁾			
podlaskie	20 187,00 ¹⁾	726 480	2 (wiosenna i jesienna)	726 480
	18 162,00 ²⁾			
pomorskie	18 310,00 ¹⁾	662 360	2 (wiosenna i jesienna)	662 360
	16 559,00 ²⁾			

śląskie	12 334,00 ¹⁾ 10 130,50 ²⁾	405 220	2 (wiosenna i jesienna)	405 220
świętokrzyskie	11 710,00 ¹⁾ 10 500,00 ²⁾	420 000	2 (wiosenna i jesienna)	420 000
warmińsko-mazurskie	24 173,00 ¹⁾ 21 483,00 ²⁾	859 320	2 (wiosenna i jesienna)	859 320
wielkopolskie	29 827,00 ¹⁾ 27 637,66 ²⁾	1 105 506	2 (wiosenna i jesienna)	1 105 506
zachodniopomorskie	22 892,00 ¹⁾ 20 000,00 ²⁾	800 000	2 (wiosenna i jesienna)	800 000
RAZEM	312 679,00 ³⁾ 280 813,56 ⁴⁾	11 232 542	2 (wiosenna i jesienna)	11 232 542

¹⁾ Całkowita powierzchnia województwa.

²⁾ Powierzchnia województwa objęta programem.

³⁾ Całkowita powierzchnia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

⁴⁾ Powierzchnia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej objęta programem.

W przypadku wystąpienia sytuacji epizootycznej, o której mowa w § 2 ust. 3 lub § 3 ust. 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie, liczba akcji szczepień w poszczególnych województwach oraz liczba województw objętych szczepieniem może ulec zmniejszeniu.

Opis stosowanych szczepień, działań terapeutycznych lub innych

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania szczepień ochronnych lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie, szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadza wojewódzki lekarz weterynarii. Zgodnie z ww. rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucana z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w ciągu roku kalendarzowego na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych

lat. Szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km² powierzchni.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Rok: 2012 **Choroba: wścieklizna** **Gatunek zwierząt/kategoria: lisy wolno żyjące**

Region	Rodzaj badania	Populacja docelowa	Rodzaj próbki	Cel	Liczba planowanych badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	immunofluorescencja odcisków mózgowych (FAT)	lisy wolno żyjące	mózg	kontrola szczepień, monitoring akcji	21 621
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	test seroneutralizacji (RFFIT)	lisy wolno żyjące	surowica	kontrola szczepień, monitoring akcji	21 621
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	test na obecność markera (TC)	lisy wolno żyjące	żuchwa	kontrola szczepień, monitoring akcji	21 621
RAZEM					64 863

W przypadku wystąpienia sytuacji epizootycznej, o której mowa w § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie, liczba województw objętych szczepieniem może ulec zmniejszeniu, a w związku z tym zmniejszeniu może ulec liczba lisów, które powinny zostać odstrzelone w ramach monitoringu, oraz liczba badań.

7.2. Założenia w zakresie szczepień lub leczenia dzikiej zwierzyny

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie szczepienia ochronne lisów wolno żyjących przeprowadza wojewódzki lekarz weterynarii. Zgodnie z ww. rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucana z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w ciągu roku kalendarzowego na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat. Szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km².

Rok: 2012 Choroba: wścieklizna Gatunek zwierzęcia/kategoria: lisy wolno żyjące

województwo	powierzchnia (km ²)	Cele programu szczepienia lub leczenia		
		liczba dawek szczepionki lub produktu leczniczego planowana do wyłożenia lub podania w ramach akcji	planowana liczba akcji	całkowita liczba dawek szczepionki lub produktu leczniczego planowana do wyłożenia lub podania
dolnośląskie	19 947,00 ¹⁾ 15 958,00 ²⁾	319 160	2 (wiosenna i jesienna)	638 320
kujawsko-pomorskie	17 972,00 ¹⁾ 16 533,40 ²⁾	330 668	2 (wiosenna i jesienna)	661 336
lubelskie	25 122,00 ¹⁾ 22 441,00 ²⁾	448 820	2 (wiosenna i jesienna)	897 640
lubuskie	13 988,00 ¹⁾ 13 054,00 ²⁾	261 080	2 (wiosenna i jesienna)	522 160
łódzkie	18 219,00 ¹⁾ 16 970,00 ²⁾	339 400	2 (wiosenna i jesienna)	678 800
małopolskie	15 183,00 ¹⁾ 15 183,00 ²⁾	303 660	2 (wiosenna i jesienna)	607 320
mazowieckie	35 558,00 ¹⁾ 32 069,00 ²⁾	641 380	2 (wiosenna i jesienna)	1 282 760
opolskie	9 412,00 ¹⁾ 8 000,00 ²⁾	160 000	2 (wiosenna i jesienna)	320 000
podkarpackie	17 845,00 ¹⁾ 16 133,00 ²⁾	322 660	2 (wiosenna i jesienna)	645 320
podlaskie	20 187,00 ¹⁾ 18 162,00 ²⁾	363 240	2 (wiosenna i jesienna)	726 480
pomorskie	18 310,00 ¹⁾ 16 559,00 ²⁾	331 180	2 (wiosenna i jesienna)	662 360
śląskie	12 334,00 ¹⁾ 10 130,50 ²⁾	202 610	2 (wiosenna i jesienna)	405 220

świętokrzyskie	11 710,00 ¹⁾ 10 500,00 ²⁾	210 000	2 (wiosenna i jesienna)	420 000
warmińsko-mazurskie	24 173,00 ¹⁾ 21 483,00 ²⁾	429 660	2 (wiosenna i jesienna)	859 320
wielkopolskie	29 827,00 ¹⁾ 27 637,66 ²⁾	552 753	2 (wiosenna i jesienna)	1 105 506
zachodniopomorskie	22 892,00 ¹⁾ 20 000,00 ²⁾	400 000	2 (wiosenna i jesienna)	800 000
RAZEM	312 679,00 ³⁾ 280 813,56 ⁴⁾	5 616 271	2 (wiosenna i jesienna)	11 232 542

¹⁾ Całkowita powierzchnia województwa.

²⁾ Powierzchnia województwa objęta programem.

³⁾ Całkowita powierzchnia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

⁴⁾ Powierzchnia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej objęta programem.

W przypadku wystąpienia sytuacji epizootycznej, o której mowa w § 2 ust. 3 lub § 3 ust. 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie, liczba akcji szczepień w poszczególnych województwach oraz liczba województw objętych programem może ulec zmniejszeniu.

8. Szacunkowa analiza kosztów programu¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Ilość jednostek	Koszt jednostkowy w zł ²⁾	Kwota całkowita w zł ²⁾	Koszt jednostkowy w euro ³⁾	Kwota całkowita w euro ³⁾	Wniosek o dofinansowanie z funduszy Wspólnoty (tak/nie)
1. Badania laboratoryjne w 2012 r.							
1.1. Koszty badań	test: RFFIT	21 621	53,92	1165804,32	12,93	279569,38	tak
	test: TC	21 621	2,90	62700,90	0,70	15036,19	tak
	test: różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny	117	150,00	17550,00	35,97	4208,63	tak
	test: jakość szczepionki (kontrola serii)	64	233,61	14951,04	56,02	3585,38	tak
	test: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w ramach monitoringu	21 621	19,37	418798,77	4,65	100431,36	tak
	test: immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie przy wystąpieniu		29,55	35075,85	7,09	8411,47	tak

	podejrzania wścieklizny	1 187																			
										test: izolacji wirusa na myszach	98	68,41	6704,18	16,41	1607,72	1607,72	1607,72	1607,72	tak		
										test: izolacji wirusa na kulturach komórkowych neuroblastomy	112	333,55	37357,60	79,99	8958,66	8958,66	8958,66	8958,66	tak		
	RAZEM						1758942,66			421808,79	421808,79										
	RAZEM ⁴⁾						1882068,65			451335,41	451335,41										
1.2. Koszty pobierania próbek	dostarczenie lisów do badania	21 621	35,00	756735,00	8,39	181471,22	181471,22	181471,22	181471,22	181471,22	181471,22	tak									
												dowóz próbek do laboratorium (do badań przy wystąpieniu podejrzania wścieklizny oraz badań w ramach monitoringu)	769 partii (po 30 lisów) x 160 km	0,84	103353,60	0,20	24785,04	24785,04	24785,04	24785,04	nie
												RAZEM (poz. 1.1 i 1.2)						2619031,26			628065,05
	RAZEM (poz. 1.1 i 1.2) ⁴⁾						2742157,25			657591,67	657591,67										
2. Szczepienie w 2012 r.																					

2.1. Zakup szczepionki		11 232 542	2,27	25497870,34	0,54	61 145 97,20	tak
2.2. Koszty dystrybucji		11 232 542	1,23	13816026,66	0,29	3313195,84	tak
	RAZEM (poz. 2.1 i 2.2)			39313897,00		9427793,04	tak
	RAZEM			41932928,26		10055858,09	tak
	RAZEM ⁴⁾			42056054,25		10085384,71	tak

¹⁾ Wszystkie wartości są podane bez VAT.

²⁾ Szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012.

³⁾ Wycieszenie kosztów według kursu 1 euro = 4,17 zł (zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw).

⁴⁾ Kwotę całkowitą kosztów badań w zł i euro powiększono o tzw. koszty ogólne wynoszące 7 % sumy kosztów badań wymienionych w pkt 1.1 tabeli, zgodnie z wyszczególnieniem zawartym w ust. 1 załącznika do decyzji wykonawczej Komisji 2011/807/UE z dnia 30 listopada 2011 r. zatwierdzającej roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawione przez państwa członkowskie na 2012 rok i na lata następne (Dz. Urz. UE L 322 z 06.12.2011, str. 11).

Załączniki do programu
zwalczania wścieklizny (Rabies)

Załącznik nr 1

I - IV 2005

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Rzeczpospolita Polska (POL)

Kraj: Przepisy wścieklizny

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta wolno żyjące													
	Zwierzęta domowe					inne					Zwierzęta wolno żyjące					inne								
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	niełopierz	inne	
Województwo										2				1										
dolnośląskie																								
kujawsko-pomorskie																								
lubelskie										2					1									
lubuskie	1																							
łódzkie																								2
małopolskie																								
mazowieckie																								
opolskie		2								7	1			1										
podkarpackie	1	2								15														
podlaskie										1														
pomorskie																								
śląskie																								
świętokrzyskie										1														
warmińsko-mazurskie	2	3	23	1						39	8												2	
wielkopolskie	1									17	1			1										
zachodniopomorskie																								
RAZEM	5	7	23	1						84	10			3	1								4	

Zwierzęta domowe	36
Zwierzęta wolno żyjące	102
RAZEM	138

Załącznik nr 2
I - IV 2006

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Rzeczpospolita Polska (POL)

Kraj:

Obszar	Przypadki wścieklizny								Zwierzęta wolno żyjące															
	Zwierzęta domowe																							
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	niełopierz	inne	
Województwo																								
dolnośląskie																							1	
kujawsko-pomorskie																								
lubelskie										11	1													
lubuskie																								
łódzkie																								
małopolskie																								
mazowieckie																							1	
opolskie	1									3														
podkarpackie		1								6														
podlaskie	1	6								7	1													
pomorskie																								
śląskie																							1	
świętokrzyskie																								
warmińsko-mazurskie	1	4	2							10	13				1									
wielkopolskie	3									6														
zachodniopomorskie																							1	
RAZEM	4	6	9							43	15				1								4	

Zwierzęta domowe	19
Zwierzęta wolno żyjące	63
RAZEM	82

Załącznik nr 3

I - IV 2007

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Rzeczpospolita Polska (POL)

Przypadki wścieklizny Kraj:

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta wolno żyjące														
	Zwierzęta domowe					inne					Zwierzęta wolno żyjące					inne									
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne		lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne fasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	niełopierz	inne	
Województwo																									
dolnośląskie																									
kujawsko-pomorskie																									
lubelskie											6	2					1								
lubuskie																									
łódzkie																									
małopolskie																									
mazowieckie																									
opolskie											1														
podkarpackie											12														
podlaskie	1		1								9	1											1		
pomorskie																							2		
śląskie																									
świętokrzyskie											1														
warmińsko-mazurskie											7	4													
wielkopolskie	2	3									6				1	1									
zachodniopomorskie																									
Razem	3	6	6								42	7			1	1	1						3		

Zwierzęta domowe	15
Zwierzęta wolno żyjące	55
RAZEM	70

Zwierzęta domowe

Zwierzęta wolno żyjące

RAZEM

Załącznik nr 4

I - IV 2008

Okres sprawozdawczy(kwartał/rok):

Rzeczpospolita Polska (POL)

Przypadki wścieklizny Kraj:

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta wolno żyjące													
	Zwierzęta domowe					inne					Zwierzęta wolno żyjące					inne								
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	nietoperz	inne	
Województwo																								
dolnośląskie																								
kujawsko-pomorskie																								
lubelskie	1									6														
lubuskie																								
łódzkie																								
małopolskie																								
mazowieckie																								
opolskie																								
podkarpackie	1									8														
podlaskie			1							3	1													
pomorskie										1														
śląskie																								
świętokrzyskie																								
warmińsko-mazurskie			2								1	1												
wielkopolskie																								
zachodniopomorskie																								
Razem	1	1	3							19	2												3	

5
24
29

Zwierzęta domowe

Zwierzęta wolno żyjące

RAZEM

Załącznik nr 5

I - IV 2009

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Rzeczpospolita Polska (POL)

Przypadki wścieklizny Kraj:

Obszar	Przypadki wścieklizny																							
	Zwierzęta domowe						Zwierzęta wolno żyjące																	
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne															
Województwo																								
dolnośląskie																								
kujawsko-pomorskie																								
lubelskie																							1	
lubuskie																								
łódzkie																								
małopolskie																								
mazowieckie																							1	
opolskie																								
podkarpackie																								
podlaskie																								
pomorskie																								
śląskie																								
świętokrzyskie																								
warmińsko-mazurskie																								
wielkopolskie																								
zachodniopomorskie																								
Razem																								2

0
8
8

Zwierzęta domowe

Zwierzęta wolno żyjące

RAZEM

Załącznik nr 6

I - IV
2010

Okres sprawozdawczy (kwartał/rok):

Rzeczpospolita Polska (POL)

Przypadki wścieklizny Kraj:

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta wolno żyjące													
	Zwierzęta domowe																							
	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomy pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	niełopierz	inne	
Województwo																								
dolnośląskie																								
kujawsko-pomorskie																								
lubelskie	1	1								9	1													
lubuskie																								
łódzkie																								
małopolskie	5	6	4	1	2			1		94				1	3			1						
mazowieckie																								
opolskie																								
podkarpackie																								
podlaskie																								
pomorskie																								
śląskie																								
świętokrzyskie																								
warmińsko-mazurskie																								
wielkopolskie																								
zachodniopomorskie																								
Razem	6	8	4	1	2			1		117	1			1	3								6	

Zwierzęta domowe	22
Zwierzęta wolno żyjące	129
RAZEM	151

Zwierzęta domowe

Zwierzęta wolno żyjące

RAZEM

PROGRAM MAJĄCY NA CELU WYKRYCIE WYSTĘPOWANIA ZAKAŻEŃ WIRUSAMI WYWOŁUJĄCYMI GRYPĘ PTAKÓW (*AVIAN INFLUENZA*) ORAZ POSZERZENIE WIEDZY NA TEMAT RYZYKA WYSTĄPIENIA TEJ CHOROBY

Identyfikacja programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków (*Avian influenza*) oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby

Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: grypa ptaków (*Avian influenza*)

Okres realizacji programu: 2012 r.

Realizacja programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków (*Avian influenza*) oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby u drobiu

1. Cele programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków (*Avian influenza*) oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby

Realizacja programu mającego na celu wykrycie występowania zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków (*Avian influenza*) oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby, zwanego dalej „programem” zmierza do potwierdzenia statusu Rzeczypospolitej Polskiej jako państwa wolnego od grypy ptaków.

Ponadto celem programu jest informowanie właściwych organów o występowaniu wirusa grypy ptaków. W celu kontrolowania tej choroby, zgodnie z dyrektywą Rady 2005/94/WE z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie wspólnotowych środków zwalczania grypy ptaków i uchylającą dyrektywę 92/40/EWG (Dz. Urz. UE L 10 z 14.01.2006, str. 16, z późn. zm.), w ramach programu jest prowadzony czynny nadzór nad:

1) nisko zjadliwą grypą ptaków (LPAI) podtypu H5 i H7 u ptaków grzebiących (kur, indyków, perlic, bażantów, kuropatw i przepiórek) oraz ptaków bezgrzebieniowych, uzupełniając w ten sposób inne systemy wczesnego wykrywania;

2) nisko zjadliwą grypą ptaków (LPAI) podtypu H5 i H7 oraz wysoce zjadliwą grypą ptaków (HPAI) u domowego ptactwa wodnego (kaczek, gęsi i kaczek krzyżówek przeznaczonych do odnowy populacji zwierzyny łownej).

Szczegółowe wytyczne w zakresie wdrażania nadzoru zostały określone w decyzji Komisji 2010/367/UE z dnia 25 czerwca 2010 r. w sprawie wdrożenia przez państwa członkowskie programów nadzoru w zakresie ptasiej grypy u drobiu i dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 166 z 01.07.2010, str. 22).

Główne korzyści wynikające z realizacji programu to:

1) stwierdzenie braku występowania podtypu H5N7 lub innych podtypów wirusa grypy ptaków u drobiu;

2) wykrycie ewentualnych dowodów braku transmisji wirusa grypy ptaków z ptactwa dzikiego na drób poprzez losowe badania laboratoryjne drobiu na terytorium całego państwa.

2. Projekt nadzoru

Pobieranie próbek i badania serologiczne w gospodarstwach utrzymujących drób, zwanych dalej „gospodarstwem”, przeprowadza się w celu wykrycia przeciwciał na obecność wirusa grypy ptaków, zgodnie z dyrektywą Rady 2005/94/WE z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie wspólnotowych środków zwalczania grypy ptaków i uchylającą dyrektywę 92/40/EWG.

Czynny nadzór uzupełnia systemy wczesnego wykrywania ustanowione na podstawie decyzji Komisji 2005/734/WE z dnia 19 października 2005 r. ustanawiającej środki bezpieczeństwa biologicznego w celu zmniejszenia ryzyka przeniesienia wysoce zjadliwej grypy ptaków spowodowanej przez wirus grypy A podtyp H5N1 z ptaków dziko żyjących na drób i inne ptaki żyjące w niewoli oraz przewidującej system wczesnego wykrywania na obszarach szczególnego ryzyka (Dz. Urz. UE L 274 z 20.10.2005, str. 105, z późn. zm.) oraz rozdziału II podręcznika diagnostycznego dotyczącego grypy ptaków, zatwierdzonego decyzją Komisji 2006/437/WE z dnia 4 sierpnia 2006 r. zatwierdzającą podręcznik diagnostyczny dotyczący grypy ptaków, przewidziany w dyrektywie Rady 2005/94/WE (Dz. Urz. UE L 237 z 31.08.2006, str. 1), zwany dalej „podręcznikiem diagnostycznym”.

2.1. Nadzór oparty na pobieraniu próbek reprezentatywnych

Na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej jest przeprowadzane warstwowanie próbek do badań serologicznych na obecność wirusa grypy ptaków, tak aby próbki można było uznać za reprezentatywne dla całego państwa.

3. Populacje docelowe

W ramach realizacji programu zostaną pobrane próbki od następujących gatunków i kategorii produkcyjnych drobiu:

- 1) kury nioski;
- 2) kury nioski chowane na wolnym wybiegu;
- 3) kury reprodukcyjne;
- 4) indyki reprodukcyjne;
- 5) kaczki reprodukcyjne;
- 6) gęsi reprodukcyjne;
- 7) indyki rzeźne;
- 8) kaczki rzeźne;
- 9) gęsi rzeźne;
- 10) ptactwo łowne utrzymywane w warunkach fermowych (np. bażanty, kuropatwy);
- 11) ptaki bezgrzebieniowe (strusie).

4. Metoda pobierania próbek reprezentatywnych

Liczba gospodarstw, w których pobiera się próbki, jest obliczana na podstawie danych z tabeli 1 i 9 według gatunków drobiu obecnych w danym gospodarstwie.

4.1. Liczba gospodarstw, w których pobiera się próbki do badań serologicznych na obecność wirusa grypy ptaków

4.1.1. Liczba gospodarstw, z wyjątkiem gospodarstw utrzymujących kaczki, gęsi i kaczki krzyżówki, w których pobiera się próbki

Dla każdej kategorii produkcyjnej drobiu, z wyjątkiem kaczek, gęsi i kaczek krzyżówek, liczba gospodarstw, z których pobiera się próbki, jest określana w sposób pozwalający na wykrycie co najmniej jednego zakażonego gospodarstwa, jeżeli odsetek zakażonych gospodarstw wynosi co najmniej 5 % przy przedziale ufności 95 %.

Pobieranie próbek przeprowadza się zgodnie z tabelą 1, z uwzględnieniem danych zawartych w tabelach 2 – 8.

Tabela 1

Liczba gospodarstw, z wyłączeniem gospodarstw utrzymujących kaczki, gęsi i kaczki krzyżówki, w których pobiera się próbki w każdej kategorii produkcyjnej drobiu

Liczba gospodarstw dla każdej kategorii produkcyjnej drobiu w danym państwie członkowskim	Liczba gospodarstw, w których pobiera się próbki
do 34	wszystkie
35-50	35
51-80	42
81-250	53
>250	60

Tabela 2

Gospodarstwa utrzymujące kury nioski reprodukcyjne

Kod NUTS(2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	16	2	10	40	HI (H5/H7)

PL12	89	10	10	200	HI (H5/H7)
PL21	16	3	10	60	HI (H5/H7)
PL22	49	5	10	100	HI (H5/H7)
PL31	13	2	10	40	HI (H5/H7)
PL32	8	1	10	20	HI (H5/H7)
PL33	13	2	10	40	HI (H5/H7)
PL34	31	4	10	80	HI (H5/H7)
PL41	64	7	10	140	HI (H5/H7)
PL42	78	9	10	180	HI (H5/H7)
PL43	10	1	10	20	HI (H5/H7)
PL51	29	4	10	80	HI (H5/H7)
PL52	11	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	26	4	10	80	HI (H5/H7)
PL62	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL63	31	4	10	80	HI (H5/H7)
RAZEM	493	60		1200	

Tabela 3

Gospodarstwa utrzymujące kury nioski towarowe

Kod NUTS(2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	52	3	10	60	HI (H5/H7)
PL12	181	10	10	200	HI (H5/H7)
PL21	98	6	10	120	HI (H5/H7)

PL22	96	6	10	120	HI (H5/H7)
PL31	27	2	10	40	HI (H5/H7)
PL32	34	3	10	60	HI (H5/H7)
PL33	18	1	10	20	HI (H5/H7)
PL34	20	1	10	20	HI (H5/H7)
PL41	172	7	10	140	HI (H5/H7)
PL42	33	3	10	60	HI (H5/H7)
PL43	45	3	10	60	HI (H5/H7)
PL51	87	5	10	100	HI (H5/H7)
PL52	18	2	10	40	HI (H5/H7)
PL61	38	3	10	60	HI (H5/H7)
PL62	28	2	10	40	HI (H5/H7)
PL63	46	3	10	60	HI (H5/H7)
RAZEM	993	60		1200	

Tabela 4

Gospodarstwa utrzymujące kury nioski chowane na wolnym wybiegu

Kod NUTS(2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	22	5	10	100	HI (H5/H7)
PL12	17	4	10	80	HI (H5/H7)
PL21	3	1	10	20	HI (H5/H7)
PL22	6	2	10	40	HI (H5/H7)
PL31	6	2	10	40	HI (H5/H7)
PL32	2	1	10	20	HI (H5/H7)

PL33	3	1	10	20	HI (H5/H7)
PL34	1	1	10	20	HI (H5/H7)
PL41	41	14	10	280	HI (H5/H7)
PL42	19	4	10	80	HI (H5/H7)
PL43	14	4	10	80	HI (H5/H7)
PL51	30	7	10	140	HI (H5/H7)
PL52	3	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	8	2	10	40	HI (H5/H7)
PL62	9	2	10	40	HI (H5/H7)
PL63	6	2	10	40	HI (H5/H7)
RAZEM	190	53		1060	

Tabela 5

Gospodarstwa utrzymujące indyki rzeźne

Kod NUTS(2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	18	2	10	40	HI (H5/H7)
PL12	66	7	10	140	HI (H5/H7)
PL21	12	2	10	40	HI (H5/H7)
PL22	16	2	10	40	HI (H5/H7)
PL31	37	4	10	80	HI (H5/H7)
PL32	7	1	10	20	HI (H5/H7)
PL33	3	1	10	20	HI (H5/H7)
PL34	16	2	10	40	HI (H5/H7)

PL41	69	7	10	140	HI (H5/H7)
PL42	22	2	10	40	HI (H5/H7)
PL43	119	9	10	180	HI (H5/H7)
PL51	36	4	10	80	HI (H5/H7)
PL52	6	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	35	4	10	80	HI (H5/H7)
PL62	348	10	10	200	HI (H5/H7)
PL63	11	2	10	40	HI (H5/H7)
RAZEM	821	60		1200	

Tabela 6

Gospodarstwa utrzymujące indyki reprodukcyjne

Kod NUTS(2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL12	1	1	10	20	HI (H5/H7)
PL21	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL22	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL31	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL32	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL33	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL34	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL41	2	2	10	40	HI (H5/H7)
PL42	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL43	1	1	10	20	HI (H5/H7)

PL51	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL52	1	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL62	17	17	10	340	HI (H5/H7)
PL63	-	-	10	-	HI (H5/H7)
RAZEM	22	22		440	

Tabela 7

Gospodarstwa utrzymujące strusie

Kod NUTS (2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	13	8	5	80	HI (H5/H7)
PL12	11	8	5	80	HI (H5/H7)
PL21	2	1	5	10	HI (H5/H7)
PL22	7	3	5	30	HI (H5/H7)
PL31	5	2	5	20	HI (H5/H7)
PL32	-	-	5	-	HI (H5/H7)
PL33	-	-	5	-	HI (H5/H7)
PL34	11	8	5	80	HI (H5/H7)
PL41	12	8	5	80	HI (H5/H7)
PL42	4	2	5	20	HI (H5/H7)
PL43	7	3	5	30	HI (H5/H7)
PL51	4	2	5	20	HI (H5/H7)
PL52	1	1	5	10	HI (H5/H7)
PL61	9	4	5	40	HI (H5/H7)
PL62	4	2	5	20	HI (H5/H7)
PL63	3	1	5	10	HI (H5/H7)
RAZEM	93	53		530	

Tabela 8

Gospodarstwa utrzymujące ptaki łowne

Kod NUTS (2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	5	4	10	80	HI (H5/H7)
PL12	7	6	10	120	HI (H5/H7)
PL21	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL22	2	1	10	20	HI (H5/H7)
PL31	4	3	10	60	HI (H5/H7)
PL32	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL33	4	3	10	60	HI (H5/H7)
PL34	1	1	10	20	HI (H5/H7)
PL41	8	7	10	140	HI (H5/H7)
PL42	2	1	10	20	HI (H5/H7)
PL43	9	7	10	140	HI (H5/H7)
PL51	2	1	10	20	HI (H5/H7)
PL52	2	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	7	6	10	120	HI (H5/H7)
PL62	-	-	10	-	HI (H5/H7)
PL63	2	1	10	20	HI (H5/H7)
RAZEM	55	42		840	

Objaśnienia do tabel 2-8:

^{a)} kod NUTS(2) – ang. Nomenclature of Units for Territorial Statistics – standard geokodowania przyjęty w Unii Europejskiej na potrzeby identyfikowania statystycznych jednostek terytorialnych, gdzie poszczególne kody oznaczają odpowiednio: PL51-woj. dolnośląskie, PL61-woj. kujawsko-pomorskie, PL31-woj. lubelskie, PL43-woj. lubuskie, PL11-woj. łódzkie, PL21-

woj. małopolskie, PL12-woj. mazowieckie, PL52-woj. opolskie, PL32- woj. podkarpackie, PL34-woj. podlaskie, PL63-woj. pomorskie, PL22-woj. śląskie, PL33-woj. świętokrzyskie, PL62- woj. warmińsko-mazurskie, PL41- woj. wielkopolskie, PL42-woj. zachodniopomorskie.

b) Położenie gospodarstwa pochodzenia. Jeżeli nie można użyć kodu NUTS(2) należy określić położenie przez podanie długości i szerokości geograficznej (w stopniach).

c) Łączna liczba gospodarstw drobiarskiego utrzymujących jedną kategorię drobiu w danym regionie NUTS(2).

4.1.2. Liczba gospodarstw utrzymujących kaczki, gęsi i kaczki krzyżówki, w których to gospodarstwach pobiera się próbki

Liczba gospodarstw utrzymujących kaczki, gęsi i kaczki krzyżówki, w których to gospodarstwach pobiera się próbki, jest określana w sposób pozwalający na wykrycie co najmniej jednego zakażonego gospodarstwa, jeżeli odsetek zakażonych gospodarstw wynosi co najmniej 5 % przy przedziale ufności 99 %.

Pobieranie próbek przeprowadza się zgodnie z tabelą 9, z uwzględnieniem danych zawartych w tabelach 10 – 13.

Tabela 9

Liczba gospodarstw utrzymujących kaczki, gęsi i kaczki krzyżówki, w których to gospodarstwach pobiera się próbki

Liczba gospodarstw utrzymujących kaczki, gęsi i kaczki krzyżówki w danym państwie członkowskim	Liczba gospodarstw utrzymujących kaczki, gęsi i kaczki krzyżówki, w których to gospodarstwach pobiera się próbki
do 46	wszystkie
47-60	47
61-100	59
101-350	80
>350	90

Tabela 10

Gospodarstwa utrzymujące kaczki rzeźne

Kod NUTS(2) ^{a),b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metody badania laboratoryjnego
PL11	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL12	15	10	20	400	HI (H5/H7)
PL21	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL22	2	2	20	80	HI (H5/H7)
PL31	33	15	20	600	HI (H5/H7)
PL32	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL33	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL34	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL41	79	34	20	1360	HI (H5/H7)
PL42	3	3	20	120	HI (H5/H7)
PL43	4	4	20	160	HI (H5/H7)
PL51	2	2	20	80	HI (H5/H7)
PL52	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL61	13	10	20	400	HI (H5/H7)
PL62	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL63	-	-	20	-	HI (H5/H7)
RAZEM	151	80		3200	

Tabela 11

Gospodarstwa utrzymujące kaczki reprodukcyjne

Kod NUTS(2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL12	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL21	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL22	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL31	7	7	20	280	HI (H5/H7)
PL32	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL33	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL34	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL41	4	4	20	160	HI (H5/H7)
PL42	1	1	20	40	HI (H5/H7)
PL43	1	1	20	40	HI (H5/H7)
PL51	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL52	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL61	3	3	20	120	HI (H5/H7)
PL62	4	4	20	160	HI (H5/H7)
PL63	2	2	20	80	HI (H5/H7)
RAZEM	22	22		880	

Tabela 12

Gospodarstwa utrzymujące gęsi rzeźne

Kod NUTS(2) ^{a), b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	132	14	20	560	HI (H5/H7)
PL12	80	7	20	280	HI (H5/H7)
PL21	6	1	20	40	HI (H5/H7)
PL22	14	1	20	40	HI (H5/H7)
PL31	164	15	20	600	HI (H5/H7)
PL32	15	1	20	40	HI (H5/H7)
PL33	55	5	20	200	HI (H5/H7)
PL34	75	7	20	280	HI (H5/H7)
PL41	289	20	20	800	HI (H5/H7)
PL42	18	1	20	40	HI (H5/H7)
PL43	50	5	20	200	HI (H5/H7)
PL51	18	1	20	40	HI (H5/H7)
PL52	11	1	20	40	HI (H5/H7)
PL61	44	5	20	200	HI (H5/H7)
PL62	47	5	20	200	HI (H5/H7)
PL63	6	1	20	40	HI (H5/H7)
RAZEM	1024	90		3600	

Tabela 13

Gospodarstwa utrzymujące gęsi reprodukcyjne

Kod NUTS(2) ^{a),b)}	Łączna liczba gospodarstw ^{c)}	Łączna liczba gospodarstw, z których należy pobrać próbki	Szacunkowa liczba próbek na gospodarstwo	Szacunkowa łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metoda badania laboratoryjnego
PL11	14	7	20	280	HI (H5/H7)
PL12	6	3	20	120	HI (H5/H7)
PL21	8	4	20	160	HI (H5/H7)
PL22	2	2	20	80	HI (H5/H7)
PL31	28	12	20	480	HI (H5/H7)
PL32	3	2	20	80	HI (H5/H7)
PL33	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL34	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL41	32	14	20	560	HI (H5/H7)
PL42	2	2	20	80	HI (H5/H7)
PL43	3	2	20	80	HI (H5/H7)
PL51	-	-	20	-	HI (H5/H7)
PL52	1	1	20	40	HI (H5/H7)
PL61	38	17	20	680	HI (H5/H7)
PL62	23	9	20	360	HI (H5/H7)
PL63	10	5	20	200	HI (H5/H7)
RAZEM	170	80		3200	

Objaśnienia do tabel 10-13:

^{a)} Kod NUTS(2) – ang. Nomenclature of Units for Territorial Statistics – standard geokodowania przyjęty w Unii Europejskiej na potrzeby identyfikowania statystycznych jednostek terytorialnych, gdzie poszczególne kody oznaczają odpowiednio: PL51-woj. dolnośląskie, PL61-woj. kujawsko-pomorskie, PL31-woj. lubelskie, PL43-woj. lubuskie, PL11-woj. łódzkie, PL21-woj. małopolskie, PL12-woj. mazowieckie, PL52-woj. opolskie, PL32-woj. podkarpackie, PL34-woj. podlaskie, PL63-woj. pomorskie, PL22-woj. śląskie, PL33-woj. świętokrzyskie, PL62-woj. warmińsko-mazurskie, PL41-woj. wielkopolskie, PL42-woj. zachodniopomorskie.

^{b)} Położenie gospodarstwa pochodzenia. Jeżeli nie można użyć kodu NUTS(2) należy określić położenie gospodarstwa przez podanie długości i szerokości geograficznej (w stopniach).

^{c)} Łączna liczba gospodarstw utrzymujących jedną kategorię drobiu w danym regionie NUTS(2).

4.2. Liczba ptaków, z wyłączeniem kaczek, gęsi i kaczek krzyżówek, od których pobiera się próbki w gospodarstwach

Liczba ptaków, od których pobiera się próbki w każdym gospodarstwie, jest określana w sposób pozwalający na uzyskanie 95 % prawdopodobieństwa wykrycia co najmniej jednego ptaka zakażonego grypą ptaków, jeżeli odsetek występowania ptaków seropozytywnych jest wyższy niż 30 %.

Próbki krwi do badań serologicznych pobiera się od wszystkich kategorii produkcyjnych drobiu i gatunków drobiu, przynajmniej od 5 – 10 ptaków (z wyjątkiem kaczek, gęsi i kaczek krzyżówek) z każdego gospodarstwa oraz z różnych kurników, jeżeli w danym gospodarstwie jest ich więcej niż jeden.

W przypadku kilku kurników próbki pobiera się od co najmniej 5 ptaków z każdego kurnika.

4.2.1. Liczba kaczek, gęsi i kaczek krzyżówek, od których należy pobrać próbki w gospodarstwie

Liczba kaczek, gęsi i kaczek krzyżówek, od których pobiera się próbki w gospodarstwie, jest określana w sposób pozwalający na uzyskanie 95 % prawdopodobieństwa wykrycia co najmniej jednego ptaka zakażonego grypą ptaków, jeżeli odsetek występowania ptaków seropozytywnych jest wyższy niż 30 %.

Do badań serologicznych pobiera się dwadzieścia próbek krwi z każdego wytypowanego gospodarstwa.

5. Procedury pobierania próbek do badań serologicznych

Okres pobierania próbek w gospodarstwie jest zbieżny z okresem produkcji sezonowej dla danej kategorii produkcyjnej drobiu, a pobieranie próbek można przeprowadzić również w rzeźni. W celu zwiększenia skuteczności oraz unikania niepotrzebnej obecności osób trzecich na terenie gospodarstwa pobieranie próbek odbywa się w miarę możliwości jednocześnie z pobieraniem próbek do innych celów, w szczególności w ramach programów kontroli zakażeń bakteriami *Salmonella*.

6. Pobieranie próbek do badań wirusologicznych

Pobieranie próbek do badań wirusologicznych na obecność wirusa grypy ptaków nie jest stosowane jako metoda alternatywna wobec badań serologicznych. Metoda ta jest stosowana wyłącznie w przypadku uzyskania dodatnich wyników badań serologicznych na obecność wirusa grypy ptaków.

7. Częstotliwość i okres badania

Pobieranie próbek w gospodarstwach odbywa się od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2012 r.

8. Badania laboratoryjne

Badanie próbek odbywa się w Laboratorium Zakładu Chorób Drobiu w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach, które jest krajowym laboratorium referencyjnym, o którym mowa w art. 33 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

Powyższe laboratorium zostało wyznaczone jako krajowe laboratorium referencyjne dla grypy ptaków na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Badania laboratoryjne przeprowadza się zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym ustanawiającym procedury diagnostyczne służące do potwierdzenia oraz rozpoznawania różnicowego grypy ptaków.

Wszystkie dodatnie wyniki badań serologicznych są potwierdzane w Krajowym Laboratorium Referencyjnym ds. Grypy Ptaków w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach metodą hamowania hemaglutynacji, z użyciem wyznaczonych szczepów dostarczonych przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne ds. Grypy Ptaków:

a) dla podtypu H5:

– wstępne badanie z użyciem szczepu teal/England/7894/06 (H5N3),

- badanie wszystkich próbek dodatnich z użyciem szczepu chicken/Scotland/59 (H5N1) celem wyeliminowania przeciwciał reagujących krzyżowo z N3,

b) dla podtypu H7:

- wstępne badanie z użyciem szczepu Turkey/England/647/77 (H7N7),
- badanie wszystkich próbek dodatnich z użyciem szczepu African starling/983/79 (H7N1) celem wyeliminowania przeciwciał reagujących krzyżowo z N7.

Następstwem wszystkich dodatnich wyników badań serologicznych jest dochodzenie epidemiologiczne w gospodarstwie oraz ponowne pobranie próbek do badań wirusologicznych w celu określenia, czy w danym gospodarstwie występuje aktywne zakażenie wirusem grypy ptaków.

Wszystkie izolaty wirusa grypy ptaków przekazuje się do Wspólnotowego Laboratorium Referencyjnego ds. Grypy Ptaków zgodnie z prawem Unii Europejskiej oraz do krajowych laboratoriów referencyjnych zgodnie z zasadami określonymi w załączniku VIII do dyrektywy Rady 2005/94/WE z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie wspólnotowych środków zwalczania grypy ptaków i uchylającej dyrektywę 92/40/EWG, jeżeli nie ma zastosowania odstępstwo przewidziane w rozdziale V ust. 4 lit. d podręcznika diagnostycznego. Wirusy podtypu H5/H7 zostają niezwłocznie przesłane do Wspólnotowego Laboratorium Referencyjnego ds. Grypy Ptaków i poddane standardowym badaniom klasyfikującym (sekwencjonowanie nukleotydów/IVPI) zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym.

Realizacja programu u dzikiego ptactwa

1. Cele programu

Celem realizacji programu u dzikiego ptactwa jest wczesne wykrycie HPAI podtypu H5N1 u dzikiego ptactwa w celu ochrony drobiu w gospodarstwach oraz weterynaryjnej ochrony zdrowia publicznego.

Główne korzyści realizacji programu u dzikiego ptactwa to:

- 1) stwierdzenie braku występowania podtypu H5N7 lub innych podtypów wirusa grypy ptaków u dzikiego ptactwa;
- 2) wykrycie ewentualnych dowodów braku transmisji wirusa grypy ptaków z ptactwa dzikiego na drób przez losowe badania laboratoryjne ptactwa dzikiego prowadzone na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Projekt nadzoru

Nadzór oparty na ryzyku jest wdrażany przez prowadzenie badań laboratoryjnych przeprowadzanych u konającego dzikiego ptactwa oraz padłych ptaków, jako system nadzoru biernego.

W szczególności nadzorem tym jest objęte dzikie ptactwo, zwłaszcza migrujące dzikie ptactwo wodne, które jest objęte wyższym ryzykiem zakażenia i przeniesienia wirusa HPAI podtypu H5N1, tzw. gatunki docelowe.

Nadzorem są objęte obszary w pobliżu mórz, jezior i dróg wodnych, na których znaleziono padłe ptaki, zwłaszcza jeżeli obszary te znajdują się w pobliżu gospodarstw.

W trakcie realizacji programu, w celu zapewnienia pomocy w określaniu gatunków zakażonych wirusem grypy ptaków i optymalizacji pobierania od tych gatunków próbek, zapewnia się ścisłą współpracę między epidemiologami, ornitologami i właściwym organem ds. ochrony przyrody.

Jeżeli wymaga tego sytuacja epidemiologiczna w odniesieniu do wirusa HPAI podtypu H5N1, nadzór jest uzupełniany przez działania uświadamiające oraz aktywne poszukiwanie i monitorowanie dzikiego ptactwa padłego lub konającego, w szczególności ptaków należących do gatunków docelowych. Powodem może być wykrycie wirusa HPAI podtypu H5N1 u drobiu lub dzikiego ptactwa w sąsiadujących państwach członkowskich Unii Europejskiej i państwach trzecich lub w państwach, przez których terytorium przebiegają szlaki migracyjne dzikich ptaków. W takim przypadku uwzględnia się szczegółowe trasy migracji poszczególnych gatunków dzikiego ptactwa.

3. Procedury pobierania próbek do badań laboratoryjnych

Procedury pobierania próbek przeprowadza się zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym.

Pobiera się próbki z kloaki i tchawicy lub jamy ustno-gardłowej albo z tkanek ptaków dzikich padłych lub konających do badań metodą PCR lub przez izolację wirusa.

Podczas przechowywania i transportu próbek podejmuje się szczególne środki ostrożności zgodnie z rozdziałem IV ust. 5 i 6 podręcznika diagnostycznego. Wszystkie izolaty wirusa grypy ptaków wykrytego u dzikiego ptactwa przekazuje się do Wspólnotowego Laboratorium Referencyjnego ds. Grypy Ptaków. Wirusy podtypu H5/H7 zostają niezwłocznie przesłane do Wspólnotowego Laboratorium Referencyjnego ds. Grypy Ptaków i poddane standardowym badaniom klasyfikującym (sekwencjonowanie nukleotydów/IVPI) zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym.

Pobieranie próbek odbywa się nie dłużej niż do dnia 31 grudnia roku realizacji programu.

Tabela 14

Liczba próbek, które należy pobrać od dzikiego ptactwa

KOD NUTS (2)	Dziki ptactwo, od którego należy pobrać próbki	Liczba próbek, które należy pobrać w ramach biernego nadzoru
PL11	gatunki dzikiego ptactwa o podwyższonym ryzyku związanym z grypą ptaków (gatunki docelowe)	100 z całego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
PL12		
PL21		
PL22		
PL31		
PL32		
PL33		
PL34		
PL41		
PL42		
PL43		
PL51		
PL52		
PL61		
PL62		
PL63		
RAZEM		

4. Badania laboratoryjne

Badania laboratoryjne przeprowadza się zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym. Badanie próbek odbywa się w Krajowym Laboratorium Referencyjnym ds. Grypy Ptaków w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach.

Przeprowadza się wstępne badania przesiewowe metodą PCR dla genu M, a wyniki dodatnie poddaje się następnie szybkim badaniom na obecność H5, przeprowadzanym

w okresie nie dłuższym niż dwa tygodnie. W przypadku potwierdzenia H5 najszybciej, jak to możliwe przeprowadza się analizę miejsca rozszczepienia, aby określić, czy jest to wysoce zjadliwa grypa ptaków (HPAI) czy nisko zjadliwa grypa ptaków (LPAI). Jeżeli zostanie potwierdzona obecność wysoce zjadliwej grypy ptaków podtypu H5, należy jak najszybciej przeprowadzić dodatkowe badania na określenie typu N, nawet jeżeli tym sposobem możliwe jest tylko wykluczenie typu N1.

5. Dalsze działania

W razie potwierdzenia zakażenia HPAI podtypu H5N1 mają zastosowanie środki kontroli określone w decyzji Komisji 2006/563/WE z dnia 11 sierpnia 2006 r. dotyczącej niektórych środków ochronnych w odniesieniu do wysoce zjadliwej grypy ptaków podtypu H5N1 wśród dzikiego ptactwa we Wspólnocie i uchylającej decyzję 2006/115/WE (Dz. Urz. UE L 222 z 15.08.2006, str. 11).

W trakcie dochodzenia epizootycznego należy zidentyfikować obszary powiązane z takimi przypadkami, aby można było przewidzieć w przyszłości pojawienie się wirusa grypy ptaków, w szczególności obszary istotne dla produkcji drobiu, takie jak obszary o wysokim zagęszczeniu gospodarstw.

Tabela 15

Wykaz gatunków dzikiego ptactwa, od których pobiera się próbki do badań na obecność grypy ptaków (gatunki docelowe)

Lp.	Nazwa naukowa	Nazwa zwyczajowa
1	<i>Accipiter gentilis</i>	jastrząb gołębiarz
2	<i>Accipiter nisus</i>	krogulec
3	<i>Anas acuta</i>	rożeniec
4	<i>Anas clypeata</i>	plaskonos
5	<i>Anas crecca</i>	cyraneczka
6	<i>Anas penelope</i>	świstun
7	<i>Anas platyrhynchos</i>	kaczka krzyżówka
8	<i>Anas querquedula</i>	cyranka
9	<i>Anas strepera</i>	krakwa
10	<i>Anser albifrons albifrons</i>	gęś białoczelna (europejska rasa)

11	<i>Anser anser</i>	gęś gęgawa
12	<i>Anser brachyrhynchus</i>	gęś krótkodzioba
13	<i>Anser erythropus</i>	gęś mała
14	<i>Anser fabalis</i>	gęś zbożowa
15	<i>Ardea cinerea</i>	czapla siwa
16	<i>Aythya ferina</i>	głowienka
17	<i>Aythya fuligula</i>	czernica
18	<i>Branta bernicla</i>	bernikla obroźna
19	<i>Branta canadensis</i>	bernikla kanadyjska
20	<i>Branta leucopsis</i>	bernikla białolica
21	<i>Branta ruficollis</i>	bernikla rdzawoszyja
22	<i>Bubo bubo</i>	puchacz
23	<i>Buteo buteo</i>	myszolów zwyczajny
24	<i>Buteo lagopus</i>	myszolów włochaty
25	<i>Cairina moschata</i>	piźmówka amerykańska
26	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały
27	<i>Circus aeruginosus</i>	blotniak stawowy
28	<i>Cygnus columbianus</i>	łabędź czarnodzioby
29	<i>Cygnus cygnus</i>	łabędź krzykliwy
30	<i>Cygnus olor</i>	łabędź niemy
31	<i>Falco peregrinus</i>	sokół wędrowny
32	<i>Falco tinnunculus</i>	pustułka
33	<i>Fulica atra</i>	łyska
34	<i>Larus canus</i>	mewa pospolita
35	<i>Larus ridibundus</i>	mewa śmieszka
36	<i>Limosa limosa</i>	rycyk
37	<i>Marmaronetta angustirostris</i>	marmurka
38	<i>Mergus albellus</i>	tracz bielaczek
39	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna
40	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda
41	<i>Netta rufina</i>	helmiatka
42	<i>Phalacrocorax carbo</i>	kormoran czarny
43	<i>Philomachus pugnax</i>	batalion

44	<i>Pica pica</i>	sroka
45	<i>Pluvialis apricaria</i>	siewka złota
46	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby
47	<i>Podiceps nigricollis</i>	perkoz zauszniak
48	<i>Porphyrio porphyrio</i>	modrzyk
49	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	perkozek
50	<i>Vanellus vanellus</i>	czajka

6. Koszty

6.1. Nadzór nad drobiem

Tabela 16

Środki kwalifikujące się do współfinansowania nadzoru nad drobiem						
metoda badania laboratoryjnego	liczba testów do wykonania według danej metody	koszt jednostkowy testów (według danej metody) w zł	koszt jednostkowy testów (według danej metody) w euro ^{a)}	koszt całkowity w zł	koszt całkowity w euro ^{a)}	finansowanie unijne (tak/nie)
wstępne serologiczne badanie przesiewowe ^{b)}	-	-	-	-	-	-
test zahamowania hemaglutynacji HI na obecność H5/H7 ^{c)}	17 350 + 700 (powtórne badanie) = 18 050	36	8,63	649 800	15 5771,5	tak
test izolacji wirusa (badanie retrospektywne)	6	279	66,91	1 674	401,44	tak
test PCR (badanie retrospektywne)	48	333	79,86	15 984	3 833,28	tak
inne środki, jakie mają być podjęte	wyszczególnić działania	-	-	-	-	-
kontrola wyrywkowa	-	-	-	-	-	-
pozostałe	pobieranie i przesyłanie próbek do	1,80	0,43	15 615	3 730,25	tak

	laboratorium (8675 próbek)					
RAZEM	-			683 073	16 3736,47	

a) Wyliczenie kosztów według kursu 1 euro = 4,17 zł (zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw). Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012.

b) Określić badanie laboratoryjne, które należy zastosować.

c) Określić liczbę testów na obecność H5 i H7.

6.2. Nadzór nad dzikim ptactwem

Tabela 17

Środki kwalifikujące się do współfinansowania nadzoru nad dzikim ptactwem						
metoda badania laboratoryjnego	liczba testów do wykonania według danej metody	koszt jednostkowy testów (według danej metody) w zł	koszt jednostkowy testów (według danej metody) w euro ^{a)}	koszt całkowity w zł	koszt całkowity w euro ^{a)}	finansowanie unijne (tak/nie)
wstępne serologiczne badanie przesiewowe	-	-	-	-	-	-
test zahamowania hemaglutynacji HI na obecność H5/H7	-	-	-	-	-	-
test izolacji wirusa	5	279	66,91	1 395	334,53	tak
test PCR	100	333	79,86	33 300	7 986,00	tak
	10 (badanie identyfikacyjne)	403	96,64	4 030	966,40	
inne środki, jakie mają być podjęte	wyszczególnić działania	-	-	-	-	-
pozostałe	pobieranie i przesyłanie	18	4,32	1 800	432,00	tak

	próbek do laboratorium (100 próbek)					
RAZEM	-			40 525	9 718,93	-

- a) Wyliczenie kosztów według kursu 1 euro = 4,17 zł (zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw). Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012.

Szacunkowe koszty łącznie (badanie drobiu i ptaków dzikich):

1) w zł - 683 073 zł + 40 525 zł = 723 598 zł;

2) w euro - 163 736,47 euro + 9 718,93 euro = 173 455,4 euro.